

VERBORGEN KUNSTWERKEN UIT NEDERLANDSE MUSEA

LEBOWSKI

© Lebowski Publishers en omroepvereniging BNN-VARA, Amsterdam 2016

Samenstelling: Dieuwke Wynia en Pieter Eckhardt

Vormgeving: Renata Alvares, OPERA Amsterdam

Omslagbeeld: Caspar Netscher, *Portret van Maria Timmers* (1683), Mauritshuis, Den Haag

Foto's gastconservatoren: © Merlijn Doornik

Zaalfoto's: © Annemieke van der Togt

ISBN 978 90 488 3252 1

ISBN 978 90 488 3253 8 (e-book)

NUR 640

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

dewerelddraaitdoor.vara.nl

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VERBORGEN KUNSTWERKEN UIT NEDERLANDSE MUSEA

DWDD
POPOP
MUSEUM

D W W D D

M U S

OLOGISCH MUSEUM

DWDD
POPUP
MUSEUM

ALLARD PIETROON MUSEUM

P O P

U P

E U M

VARA

PRINSES MARGRIET

DWDW
POPUP
MUSEUM

DWDW
POPUP
MUSEUM

DWDW
POPUP
MUSEUM

DWDW
POPUP
MUSEUM

KEYS
TO
HOME

KEYS
TO
ROSE

- 9
Voorwoord Jet Bussemaker
- 14
Inleiding Dieuwke Wynia & Pieter Eckhardt
- 16
DWDD POP-UP MUSEUM 2015,
EERSTE EDITIE
- 18
Joost Zwagerman in het Gemeentemuseum,
Den Haag
- 30
Nico Dijkshoorn in het Drents Museum,
Assen
- 42
Cécile Narinx in het Centraal Museum,
Utrecht
- 52
Marc-Marie Huijbregts in het
Van Abbemuseum, Eindhoven
- 60
Jasper Krabbé in het Stedelijk Museum,
Amsterdam
- 68
Halina Reijn in het Museum de Fundatie,
Zwolle
- 76
Herman Pleij in het Museum
Catharijneconvent, Utrecht
- 84
Pieter van Vollenhoven & Nico de Haan in
het Rijksmuseum en Bijzondere Collecties
van de UvA, Amsterdam
- 94
Fidan Ekiz in het Nederlands Fotomuseum,
Rotterdam
- 110
Jan Mulder in het Groninger Museum,
Groningen
- 120
DWDD POP-UP MUSEUM 2016,
TWEEDE EDITIE
- 122
Robbert Dijkgraaf in het Teylers Museum,
Haarlem en het Museum Boerhaave, Leiden
- 134
Carice van Houten in het Kröller-Müller
Museum, Otterlo
- 142
Daan Roosegaarde in Het
Scheepvaartmuseum, Amsterdam
- 150
Sywert van Lienden in het
Bonnetantenmuseum, Maastricht
- 160
Beatrice de Graaf in het Nationaal Militair
Museum, Soest en het Nationaal Archief,
Den Haag
- 168
Paul de Leeuw in het Museum Boijmans
Van Beuningen, Rotterdam
- 178
Sander van de Pavert in het Mauritshuis,
Den Haag
- 186
Paulien Cornelisse in het Museum
Volkenkunde, Leiden en het Tropenmuseum,
Amsterdam
- 194
Wim T. Schippers in het
Universiteitsmuseum, Groningen
- 200
Joost Zwagerman, Op een dag sterft de
zon, *Clouds and water*, J.M.W. Turner,
Museum de Fundatie, Zwolle

‘Kunst stuurt mij de meest onverwachte kanten op,’ schreef Nico Dijkshoorn bij ‘zijn’ tentoonstelling. En dat geldt ook voor dit project zélf. Jasper Krabbé sprak tijdens een aflevering van DWDD zijn verwondering uit over de erfgoedschatten in de kelders van het Tropenmuseum. En het idee van het Pop-Up Museum werd geboren. Een vrolijk en sprankelend koekoeksjong, dat tijdelijk gevoed zou worden uit de depotcollecties van tien Nederlandse musea. Getoond in het Allard Pierson Museum. Een droom die voortvarend werd omgezet in daad.

Bekende mensen zochten onbekende werken uit de depots van tien verschillende musea, onder begeleiding van ervaren conservatoren en directeurs. Met persoonlijke verhalen gepresenteerd in tien afwisselend vormgegeven zalen. Ik herinner me nog goed dat ik tijdens de opening door die zalen liep. Cécile Narinx, met haar mooie boeket van avant-gardistische modeobjecten. Joost Zwagerman, toen nog levend en stralend, die bijzonder trots was op het schilderij van een dode haas in zijn tentoonstelling: een vroeg en onbekend werk van Mondriaan uit de depots van het Gemeentemuseum Den Haag. En de vele andere sidekicks van Matthijs die als gepassioneerde ambassadeurs, onverwachte schatten hadden gedolven uit ons slapende erfgoed. Sprankelend, vrolijk, inspirerend, avontuurlijk.

Onze nationale erfgoedcollectie telt naar schatting 65 miljoen objecten. En het meeste daarvan ligt in depots. DWDD maakte van dat slapende vermogen een hit. Het tijdelijke museum kreeg binnen twee weken al zo’n 10.000 bezoekers uit heel Nederland. En trok daarmee nieuw publiek massaal over de drempel. Dat verdient niet alleen alle lof. Het verleidt musea ook om met nieuwe ogen naar hun depotbeleid te kijken: hoe ga ik met mijn slapende collecties om, hoe kan ik via andere media de mensen

DWDD
POPUP
MUSEUM

DWDD
POPUP
MUSEUM

bereiken die normaliter denken dat het museum niet voor hen is?
En vooral ook: hoe werk ik daarbij samen?

Natuurlijk doen musea veel moeite om hun vaste collecties in the picture te houden. Maar dit keer kwam het initiatief van een televisieprogramma dat zich verantwoordelijk voelt om kunst en erfgoed op allerlei manieren dichterbij het grote publiek te brengen. En dat daarbij nog een flinke stap verder durfde te gaan. Onder meer door tien musea op een onverwachte manier te laten samenwerken en hun collecties uit te wisselen. Ik ben blij dat ik er met de samenwerkingsregeling via het Mondriaan Fonds, een bijdrage aan heb geleverd.

Mooi dat dit programma een sequel wil maken, met andere werken uit andere Nederlandse musea: ik kijk ernaar uit.

En -daar ben ik van overtuigd- vele anderen met mij!

Jet Bussemaker,
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met groot enthousiasme vertelde Jasper Krabbé in *De Wereld Draait Door* over de door hem samengestelde tentoonstelling *Soulmade*. Hij had daarvoor kunstwerken en objecten uit de depots van het Tropenmuseum voor even aan hun onzichtbaarheid bevrijd. De volgende morgen in de redactievergadering vroegen we ons af of we dit niet vaker moesten doen: Jasper de kelders en krochten van Nederlandse musea in sturen op zoek naar verborgen kunst, en over zijn vondsten laten vertellen in de uitzending. Een goed idee, of toch niet? Niet goed! De nieuwsgierige kijker kan niet naar de kunstwerken, want die zitten verstopt in een kelder. Dan zoeken we een museum, dachten we meteen. En laten we het dan groter aanpakken, kijken of er meer musea mee willen doen, en meer vaste gasten van DWDD. En dat lukte. In een mum van tijd vonden we een museum dat begreep wat we voor ogen hadden: het Allard Pierson Museum in hartje Amsterdam. En alle gasten die we benaderden, zeiden ja. Zo konden we binnen korte tijd tien gastconservatoren koppelen aan tien van de beste musea in Nederland. Samen richtten ze een zaal in ons tijdelijke museum in, het DWDD Pop-Up Museum!

Aan het eerste DWDD Pop-Up Museum deed een uiteenlopend gezelschap gastconservatoren mee, onder andere Jan Mulder, Cécile Narinx, Joost Zwagerman en Marc-Marie Huijbregts. Met hun kennis, humor en stijl zorgden ze voor een spannende tentoonstelling, elke zaal was totaal anders.

Van januari tot en met mei 2015 hadden we ons eigen museum aan het Rokin in Amsterdam. Ongelooflijk maar waar. Kunst uit het Stedelijk Museum, het Nederlands Fotomuseum en het Rijksmuseum hing tussen mummies, sarcofagen en kariatiden. Gastconservatoren traden op en hielden lezingen.

Het DWDD Pop-Up Museum werd enthousiast ontvangen, zowel door de pers als de bezoekers, zo'n zestigduizend mensen kwamen kijken. In het gastenboek werd veelvuldig om een tweede editie gevraagd. We dachten lang na en kwamen tot de conclusie dat er nog genoeg mooie musea in Nederland zijn die we tijdens de eerste editie niet zagen. Ook zijn er nog veel vaste gasten van DWDD die we graag uitnodigen als gastconservator, zoals Daan Roosegaarde, Paulien

Cornelisse, Robbert Dijkgraaf, Paul de Leeuw en Carice van Houten.

In januari 2016, precies een jaar later, opent de tweede editie van het DWDD Pop-Up Museum, wederom in het Allard Pierson Museum. De zalen zijn minstens zo afwisselend, met verborgen kunst en objecten uit de depots van onder andere het Bonnefantenmuseum, het Mauritshuis en het Kröller-Müller Museum.

Dit keer besloten we een catalogus te maken. We willen de zalen en de keuzes van de gastconservatoren 'bewaren', want wie weet komt het DWDD Pop-Up Museum nooit meer terug. Alle gastconservatoren van de eerste en tweede editie zijn in dit boek opgenomen. De gedichten van Nico Dijkshoorn, de uitleg van Pieter van Vollenhoven en Nico de Haan, een prachtig stuk over de Wunderkammer van Robbert Dijkgraaf. Vaak zijn de teksten uit hun zalen overgenomen, soms geven zij een uitgebreidere toelichting.

Van Joost Zwagerman zijn twee bijdragen in deze publicatie opgenomen. In het eerste deel geeft hij een toelichting op zijn keuze uit de collectie van het Gemeentemuseum voor het Pop-Up Museum. Het tweede stuk is een hoofdstuk uit zijn laatste boek *De stilte van het licht*, over de Engelse kunstenaar J.M.W. Turner. Op donderdag 10 september 2015 zou hij in het programma een kunstcollege geven over de schilder. Door zijn overlijden is dat er niet meer van gekomen. Om alsnog zijn prachtige verhaal over Turner te kunnen vertellen, hebben wij zijn essay in dit boek opgenomen. Joost zou onder andere het werk *Clouds and water* bespreken, uit de collectie van Museum de Fundatie in Zwolle. Omdat hij zoveel voor DWDD heeft betekend is het schilderij te zien tijdens de tweede editie van het Pop-Up Museum.

Dieuwke Wynia, hoofdredacteur DWDD en
Pieter Eckhardt, kunstredactie DWDD

CÉCILE NARINX • HERMAN PLEIJ
MARIE HUIJBREGTS • NICO DIJKSHOF
LLENHOVEN & NICO DE HAAN
AN • FIDAN EKIZ • JAN MULDER

DWDD
POPOP
MUSEUM

30 JANUARI T/M 25 MEI 2015
IN HET ALLARD PIERSON MUSEUM AMSTERDAM

30 JANUARI T/M

IN HET ALLARD PIERSON MUSEUM AMSTERDAM

30 JANUARI T/M 25 MEI 2015
IN HET ALLARD PIERSON MUSEUM AMSTERDAM

DWDD
POPOP
MUSEUM

DWDD
POPOP
MUSEUM

30 JANUARI T/M 25 MEI 2015
IN HET ALLARD PIERSON MUSEUM AMSTERDAM

DWDD
POPOP
MUSEUM

DWDD
POPOP
MUSEUM

1e

ED

IT

IE

N

O

I

L

In de collectie van het Gemeentemuseum Den Haag trof ik twee kleine, broos uitzierende schilderijen. Twee dode vogels naast elkaar. Een mensenhand moet deze roeken zo hebben neergelegd. En: een nap met eitjes. Ze zien er net zo breekbaar uit als de twee kleine schilderijen zélf.

De schilder bleek Floris Verster. Die naam zei me niets. Op internet ging ik op zoek. Veel musea bleken werk van Floris Verster (1861-1927) te bezitten – maar vrijwel allemaal sleten die schilderijen hun dagen in de depots.

Aha. Dus echt een ‘verborgen meester’. Ik besloot verder te zoeken in de schatkamer van het Gemeentemuseum, en koos ‘verwante’ schilderijen die op een of andere manier overeenkomst vertoonden met de twee werken van Verster. Eén groep met dode dieren en mensen, vaak net zo frêle als Versters dode roeken. En de andere groep met stillevens. Met schalen, kannen, boeken, fruit of ondefinieerbare en geheimzinnige voorwerpen.

Al deze kleine meesterwerken hebben één ding gemeen: breekbare verstillings. Het lijkt alsof deze kunstwerken op kousenvoeten uit de depots zijn komen sluipen.

Te midden van kleine, stille kunstwerken hangt één schilderij van een van de beroemdste kunstenaars ter wereld. Maar we zien een ‘verborgen’ geraakte kant van hem: een figuratieve, traditionele kant. Meer verraad ik niet.

Joost Zwagerman

Floris Verster
Twee doden roeken (1907)
Collectie Gemeentemuseum Den Haag